

Державна політика пам'яті в Україні: аналіз ефективності

Постановка проблеми. Історична пам'ять українців є найістотнішим соціокультурним атрибутом національної ідентичності. Завдання суспільної консолідації актуалізують потребу у здійсненні Українською державою ефективною політики пам'яті, об'єктом якої є колективні уявлення про минуле.

Мета статті є аналіз процесу становлення державної політики пам'яті в Україні та її сучасного стану, в контексті якого пропонують шляхи модернізації механізмів та методів державного управління у цій сфері гуманітарної політики. Цим питанням займалися такі дослідники як: Г. Касьянов і А. Міллер, а також польський вчений М. Чіхоцькі. Для висвітлення даної теми ми ставимо наступні **завдання**:

- вивчити вивчення історії конфліктів і катастроф ХХ ст.
- аналізувати соціальні пам'яті, уявлень про минуле як невід'ємної складової групової, соціальної і національної ідентичності.
- Розглянути державну політику як сукупність окремих складових.
- Ознайомитися з державною політикою пам'яті після Революції гідності

Виклад матеріалу. Запит на вироблення новопосталою Українською державою політики пам'яті сформовано ще до проголошення незалежності. Вона стала логічним результатом націогенезу Українського народу, історична пам'ять якого у всі часи була рушійною національного проекту. Для мільйонів українців усвідомлення окремішності української історії було підставою для виявлення політичної волі до державного суверенітету.

Історична пам'ять, попри примус та утиски, передавалася з покоління у покоління, еволюціонувала в межах становлення українського національного проекту. В усі часи панівному історичному дискурсу протистояли історичні контрдискурси, які формувалися і розвивалися зусиллями національно налаштованих інтелектуальних еліт.

Демократичні перетворення в СРСР другої половини 80-х років активізували процеси формування національних історичних наративів. У республіках Радянського Союзу з різною мірою інтенсивності постерігається вибухове «пробудження» історичної пам'яті, розгортається рух за відновлення історичної правди, заповнення «білих плям». У політичному вимірі цей процес швидко набуває виразного національного забарвлення. До роботи з «історичного очищення» активно долучаються історики, літературознавці, журналісти, політичні рухи націонал-патріотичного толку.[1]

Має свій вплив на політику й досвід історії і навпаки. Історичні аргументи завжди використовувались в політичній практиці, в громадських дискусіях і соціальних програмах. Історики-консультанти працюють в державних структурах, за межами сфери науки. Відбувається вплив на суспільну свідомість, на уявлення людей про суспільство, в якому вони живуть. Для політичних еліт останніх років ставлення до минулого завжди важливе: вони хочуть використати його для легітимації своїх дій.[2]

Революція гідності-політичні та суспільні зміни в Україні з 21 листопада 2013 до лютого 2014 року, викликані спротивом проти відходу політичного керівництва країни від законодавчо закріпленого курсу на Європейську інтеграцію та подальшою протидією цьому курсу. Одними з головних причин протестів стали надмірна концентрація влади в руках Віктора Януковича та його «сім'ї», небажання народу України миритись з перетворенням країни не лише де-факто, але і де-юре на одну з колоній Росії. В своїй першій, мирній фазі Революція гідності мала всі ознаки кольорової революції: ненасильницький опір, мирні масові зібрання, організатори протестів та польові командири, спонсори протестів. У подальшому, через непоступливість влади та її намагання «закрутити гайки», революція переросла у відкрите силове протистояння з численними людськими жертвами. За даними Українського інституту національної пам'яті однією з основних рушійних сил Революції стало українське студентство, яке сприйняло свою відповідальність за майбутнє

держави та виступило не лише учасниками революційних подій, але й виступили організуючою силою.[3]

Окрім студентства рушійною силою Революції виступили футбольні фанати — як одна з найбільш організованих груп молоді. Наслідком їх спільного виступу стало примирення між групами підтримки окремих футбольних клубів.

Загалом, в протестах брали участь представники різних національностей та різних прошарків населення України — від найманих працівників до представників середнього бізнесу з всіх регіонів України.

Позиція церкви: Під час Революції гідності УПЦ КП, на відміну від УПЦ МП, підтримала «прагнення українського народу до свободи» та виступила на його боці. Загалом, ці відмінності стали продовженням протистояння Церков в Україні.

Результати: Основним геополітичним наслідком Революції є вихід України із зони впливу Росії в економічній та політичній сферах, та відносно зменшення залежності від Росії в культурній сфері.

В економічній сфері вихід України із зони впливу Росії відбувся через істотне зменшення залежності від критичного для економіки України імпорту з Росії енергоносіїв. Цьому сприяли два чинники: збільшення експорту енергоносіїв з Європи; зменшення внутрішнього енергоспоживання через війну на сході України та російську інтервенцію до Криму. Також зменшення залежності відбулось через розрив торгових відносин з Росією: внаслідок введення проти Росії міжнародних санкцій через її агресію проти України; та ведення Росією торговельної війни проти України («Сирна війна», «Шоколадна війна», знищення санкційних продуктів тощо).

В політичній сфері зменшення залежності було досягнуте як в наслідок наявності військового протистояння між Україною і Росією, так і через очищення політичної системи України від проросійських сил в результаті проведених в Україні виборів Президента, парламентських та місцевих виборів.

В культурній сфері зменшення залежності відбулось в наслідок обмеження на концертну діяльність в Україні для акторів, які публічно підтримали агресивну політику Путіна, та заборону трансляції частини російської теле- та кінопродукції, яка пропагує або прославляє російські силові структури та імперську політику. Тим не менше, частка російської та російськомовної телепродукції в українському медійному просторі все ще лишається непропорційно високою.

Незважаючи на війну, що триває, та економічну кризу, українці демонструють вищий патріотизм, оптимізм, громадянську відповідальність та громадянську активність у 2014-2016 порівняно із передвоєнною ситуацією. [4]

Висновки: Отже, роблячи висновки з даного аналізу,можемо константувати,що рівень теоретико-методологічного осмислення студій пам'яті потребує поглибленого осмислення й зростання напрацювань.У сучасних умовах постала необхідність оформлення апарату дослідження пам'яті,напрацювання теоретичного підґрунтя й вміння застосувати теоретичні знання на практиці. [5]

Література

1. *Зерній Ю Ю. О. Історична пам'ять [Електронний ресурс] / Юлія Олександрівна Зерній Ю – Режим доступу до ресурсу: <http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/8/7.pdf>.*
2. *Вадим Б. Вплив на суспільну свідомість [Електронний ресурс] / Бондар Вадим – Режим доступу до ресурсу: http://history.org.ua/JournALL/graf/graf_2013_23/19.pdf.*
3. *Іван Л. Державна політика пам'яті після Революції гідності / Іван Леньо, 2014. – 320 с.*
4. *Інна В. Аналіз [Електронний ресурс] / Волосевич Інна. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://voxukraine.org/2016/08/31/pre-and-post-war-ukraine-ua/>.*
5. *Гурик М. І. Проблема свободи у релігійних Ярослава Стецька // Український національно-визвольний рух у ХХ ст.: історія, У 45 томах теорія, практика: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 13-*

- 14 жовтня 2017 року). / Редколегія: О.М. Петровський, Б.Б. Буяк, І.М. Вітенко, А. Janowski, В.С. Мисик, Ф.І. Полянський, Я.В. Мерецак, І.Ф. Янюк. // Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти. – Тернопіль: ТОКІППО, 2017. – Вип. 2. – С. 105-110.
6. Гурик М. Солідарна модель демократії крізь призму творчості Ярослава Стецька / М. Гурик // Вплив суспільних наук на процес розвитку: можливе та реальне: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 3-4 березня 2017 року).– Київ: ГО «Київська наукова суспільнознавча організація», 2017. – С. 86-91
  7. Гончарук, Т. В. Ментально-філософські засади національного буття, їх детермінуючий вплив на суспільні процеси [Текст] / Т. В. Гончарук // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевиц, М. І. Гурик [та ін.] ; кер. авт. кол. О. М Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – С. 44-71
  8. Гончарук Т., Шумка М, Національно-культурна ідентичність як маркер модернізованого українського суспільства // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць. Книга 6. – Л.: УБС НБУ, 2013. – 722с. – С. 391-399.
  9. Гурик, М. І. Історична пам'ять народу у контексті актуальних завдань розбудови модерної української нації. / М. І. Гурик // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевиц, М. І. Гурик, М. Л. Шумка, В. Я. Томахів [та ін.] ; кер. авт. кол. О. М Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – С. 90-113.
  10. Гурик М. І. Декомунізація як шлях побудови україноцентристської моделі історичної пам'яті [Електронний ресурс] / М. І. Гурик // Актуальні проблеми філософії та соціології. - 2016. - Вип. 11. - С. 26-29.